

БЕКІТЕМІН

«М.Х.Дулати атындағы
Тараз өңірлік университеті» КЕ АҚ
Басқарма Төрағасы – Ректор

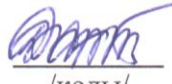

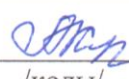
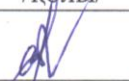
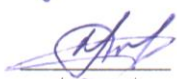

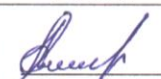
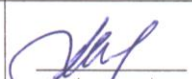
М.Байжуманов

» 12 2023 ж.

**ОҚЫТУШЫ, КАФЕДРА МЕНГЕРУШІСІ,
ФАКУЛЬТЕТ ДЕКАНЫ, ИНСТИТУТ
ДИРЕКТОРЫ, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО ДИРЕКТОРЛАРЫ
КӘСІБИ ІС-ӘРЕКЕТТЕРІНІҢ ТИІМДІЛІК
КӨРСЕТКІШТЕРІН (КРІ) БАҒАЛАУ
ЕРЕЖЕСІ**

Тіркеу №33

АЛҒЫСӨЗ

1. ӘЗІРЛЕУШІЛЕР:	Стратегиялық даму жөніндегі басқарма басшысы Дарибаев Ж.Е.	 /қолы/	<u>29.11.23</u> ж.
2. ЕНГІЗІЛГЕН:	Аккредиттеу, рейтинг және сапаны қамтамасыз ету бөлімі		
3. ТЕКСЕРУДІҢ МЕРЗІМДІЛІГІ:	3 жыл		
4. ОРНЫНА ЕНГІЗІЛДІ:	18.02.2023 ж. ҚЕ 3.06 -2023. Оқытушының кәсіби іс-әрекеттерін кешенді бағалау туралы ереже		
5. ТАРАТЫЛСЫН:	Осы Ереженің есепке алынған жұмыс даналары проректорларға, ҚБ басшыларына жіберіледі. Есепке алынған жұмыс даналарының көшірмелерін беру УСТ- 01-ге сәйкес жүзеге асырылады.		
6. БЕКІТІЛДІ ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛДІ:	«М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің Ғылыми кеңес шешімі бойынша , Хаттама № <u>6</u> « <u>30</u> » <u>11</u> 2023ж. , бұйрық № <u>483</u> « <u>29</u> ». <u>12</u> .2023 ж.		
7. КЕЛІСУШІЛЕР:	Басқарма мүшесі – Стратегиялық даму және интернационалдандыру жөніндегі проректор Есимова Ш.А.	 /қолы/	<u>29.11.23</u> ж.
	Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректор	 /қолы/	<u>30.11.23</u> ж.
	Басқарма мүшесі – Ғылым және цифрландыру жөніндегі проректор Орынбаев С.А.	 /қолы/	<u>30.11.23</u> ж.
	Басқарма мүшесі – Әлеуметтік-мәдени даму жөніндегі проректор Тұрлыбек А.Е.	 /қолы/	<u>30.11.23</u> ж.
	Персоналды басқару қызметінің басшысы Есмаханов Б.М.	 /қолы/	<u>30.11.23</u> ж.
	Заң қызметінің басшысы Қайназарова М.Б.	 /қолы/	<u>29.11.23</u> ж.
	Бас бухгалтер Амиртаева Н.Ш.	 /қолы/	<u>30.11.23</u> ж.
	Жоспарлау-экономика басқармасының басшысы Мусаева А.А.	 /қолы/	<u>30.11.23</u> ж.

Осы стандартты «М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті» ҚЕ АҚ Басқарма Төрағасы — Ректорының рұқсатынсыз толық немесе ішінара қайта шығаруға, көбейтуге және таратуға болмайды.

МАЗМҰНЫ

Мазмұны	бет
1. Қолданылу саласы	4
2. Нормативті сілтемелер	4
3. Атаулар, шартты белгілер және қысқартулар	4
4. Жауапкершілік және өкілеттілік	4
5. Жалпы ережелер	5
6. kpi.dulaty.kz ақпарат порталына ендірілген көрсеткіштер	12
6.1 Оқытушы-профессорлардың, ғылыми-қызметкерлердің рейтингілерін анықтау көрсеткіштері	12
6.2 Кафедралардың рейтингілерін анықтау көрсеткіштері	18
6.3 Факультеттердің/институттардың рейтингілерін анықтау көрсеткіштері	19
6.4 Ғылыми зерттеу институттарының, ҒЗО, ҒӨО рейтингілерін анықтау көрсеткіштері	20
6.5 «ОПҚ ЖҰЛДЫЗДЫЛЫҒЫ» КРИТЕРИЙЛЕРІ	20
7. Қосымшалар	22
Қосымша А Танысу парағы	22

1. ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ

1.1 Бұл ереже М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің – оқытушы-профессорлар құрамы, ғылыми қызметкерлер мен кафедра, факультеттер, ғылыми-зерттеу институттары кәсіби рейтингін анықтау шарттарын белгілейді.

1.2 Бұл ереже Дулати университеті оқытушы-профессорлар құрамы, ғылыми қызметкерлер, кафедра, факультеттер, институт және ғылыми-зерттеу институттарының кәсіби рейтингін анықтауды жүзеге асыруда қолданылатын негізгі құжат болып табылады.

1.3 Университеттің осы ережесі Дулати университетінің білім беру бағдарламаларын жүзеге асыратын құрылымдарда міндетті түрде енгізілуі және орындалуы тиіс.

1.4 ҚЕ 3.33-2023 ережесі Дулати университетінің сапа менеджменті құжаттарының құрамына кіреді.

2 НОРМАТИВТІ СІЛТЕМЕЛЕР (СІЛТЕМЕЛІК ҚҰЖАТТАР)

2.1 Университеттің осы ережесінде төменде көрсетілген нормативті құжаттарға сілтемелер қолданылған:

- ҚР Білім туралы заңы;
- ҚР Ғылым туралы заңы;
- «Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 31 қазандағы № 381-V Заңы;
- ҚР «Еңбек Кодексі»;
- Университет Жарғысы;
- Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы;
- 2020-2025жж. М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің Даму бағдарламасы;
- УСТ-01 - Құжатталған ақпараттарды басқару процедурасы.

3. АТАУЛАР, АНЫҚТАМАЛАР ЖӘНЕ ҚЫСҚАРТУЛАР

3.1 Университеттің осы ережесінде төмендегі қысқартулар қолданылды:

ҚР ҒЖБМ	– Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрілігі;
ҚР ММ	– Қазақстан Республикасы Мәдениет министрілігі;
Дулати университеті	– М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті;
УЕ	– Университет ережесі;
ОПҚ	– Оқытушы-профессорлар құрамы;
ҒЗИ	– Ғылыми-зерттеу институттары;
ҒЗО	– Ғылыми-зерттеу орталықтары;
ҒӨО	– Ғылыми-өндірістік орталықтар;
ЖББҰ	– Жоғары білім беру ұйымдары;
ҰМҒТСО	– Ұлттық мемлекеттік ғылыми-техникалық сараптама орталығы;
АРСБ	– Аккредитация, рейтинг және сапаны қамтамасыз ету бөлімі;
Ереже	– Дулати Университеті оқытушысының кәсіби іс-әрекеттерін кешенді бағалау Ережесі;
АК	– Академиялық кеңес;
ҒТК	– Ғылыми-техникалық кеңес;
ҒК	– Ғылыми кеңес;
АРТА (НААР)	– Аккредиттеу мен рейтингтің тәуелсіз агенттігі;
УСТ	– Университет стандарты
АЕК	– Айлық есептік көрсеткіш.

4. ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖӘНЕ ӨКІЛЕТТІЛІК

4.1 Университеттің осы ережесі Дулати университетінің Ғылыми кеңесі отырысында талқыланады және қарастырылады.

4.2 Университеттің осы ережесі Дулати университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры тарапынан бекітіледі.

4.3 Осы Ереженің «Құжатталған ақпаратты басқару» 01 стандартының талаптарына сәйкес болуына құжатты әзірлеуші және сала бойынша проректор жауапты болады.

4.4 Университеттің осы ережесіне сәйкес рейтинг процедураларын ұйымдастыру, іске қосу, мониторинг және қадағалау жұмыстары Аккредитация, рейтинг және сапаны қамтамасыз ету бөліміне жүктеледі. Рейтинг жүйесі талаптарының университеттің ішкі процесіне енгізуге кафедра меңгерушілері, факультет декандары, институт директоры және ФЗИ/ФЗО/ФӨО директорлары жауапты болып табылады.

4.5 Университеттің осы ережесі талаптарының сапалы орындалуына Аккредитация, рейтинг және сапаны қамтамасыз ету бөлімі, Академиялық департамент, Ғылым департаменті, Әлеуметтік жұмыстар басқармасы, Институт және Ғылыми-зерттеу институтының, орталықтарының директорлары, факультет декандары, кафедра меңгерушілері жауапты болып табылады.

4.6 Осы университет ережесін талқылау және келісу Ғылыми кеңес отырысында жүзеге асырылады және хаттамамен рәсімделеді.

4.7 Осы құжатты әзірлеу, ресімдеу, келісу және бекіту, сондай-ақ оған өзгерістер енгізу УСТ-ның 01-тармағына сәйкес жүргізілуге тиіс.

4.8 Осы университет ережесінің жұмыс данасын сақтау, тираждау және қолданушыларға жіберу жауапкершілігі академиялық департамент, ғылым департаменті директорлары және әлеуметтік жұмыстар басқармасы басшысына жүктеледі. Осы университет Ережесінің жұмыс нұсқалары келесі адресстер бойынша жіберіледі: проректорлар, факультет декандары, институт директоры және ғылыми-зерттеу институт директоры, кафедра меңгерушілері, оқытушы-профессорлар құрамы мен ғылыми қызметкерлер және т.б.

4.9 Осы университет ережесінің бақылау данасын аккредитация, рейтинг және сапаны қамтамасыз ету бөлімінде сақтау жауапкершілігі бөлім басшысына жүктеледі.

5 ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

5.1 Рейтинг (ағылш. *Rating* - класс, разряд, дәреже, баға, қоғамдағы орны деген сөзінен алынған) – белгілі бір объектінің немесе әрекеттің маңыздылығын сипаттайтын немесе танымдылық, бағалау деңгейін сипаттайтын сандық көрсеткіш.

ОПҚ/кафедралар/факультеттердің/институттардың қызметін рейтингтік бағалаудың негізгі мақсаты – құрылымдар мен оқытушы-қызметкерлердің университетке қосқан үлесін ескере отырып, жұмыс сапасын жақсарту және жетілдіру арқылы тиімді басқаруды қамтамасыз ету, университет ОПҚ, кафедраларының қызметін анықтауға және бағалауға арналған ақпараттық база қалыптастыру.

Ішкі рейтинг жүйесінің негізгі міндеттері:

- ұжым еңбегінің нәтижелі көрсеткіштерінің сараптамалық мәліметтері негізінде университет қызметін жетілдіру және дамыту;

- ОПҚ, кафедралар, факультеттердің қызметін бағалау мен олардың тиімділігін бақылау мақсатында бірыңғай кешенді критерийлерді топтастыру;

- ОПҚ, кафедралар, факультеттер, институт, ғылыми-зерттеу институттары жетістіктерінің деректер банкін жасау;

- оқытушылардың өз кәсіби біліктілігін арттыруға, педагогикалық шеберліктің озық үлгісін меңгеруге және шығармашылық тұрғыдан дәріс беруге қызығушылығын күшейту;

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

– толық әрі анық ақпарат беруді арттыра отырып, ОПК/кафедра/факультет/институт/ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО қызметіне берілген бағаның объективтілігін, шынайылығын қамтамасыз ету;

– бәсекеге қабілетті мамандарды дайындау сапасын арттыру;

– жалпы университеттің, жекелеп алғанда ғылыми-зерттеу институттары, институт, факультет, кафедра және оқытушылардың қызметін жан-жақты көрсететін ақпараттық база құру;

– педагогикалық ұжымның өз еңбектерінің нәтижесіне сыни тұрғыдан сараптама жүргізуі;

– жалпы университеттің рейтингін көтеруге ықпал ететін ОПК, кафедра, факультет, институттар/ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО қызметтерінің түрлерін ынталандыру.

Дулати университетінде кәсіби рейтингті анықтау оқу процесіне қатысты барлық құрылымдарда Даму бағдарламасындағы көрсеткіштерді орындауға арналған ОПК, ғылыми қызметкерлердің, ҒЗИ, кафедралардың, факультеттердің, институттардың/ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО kpi.dulaty.kz базасына ендірілген еңбек нәтижелері негізінде іске асырылады.

Рейтингті ұйымдастыру төмендегі қағидаларға негізделген:

– алынған ақпараттың объективтілігі, шынайылығы және нақтылығы;

– ашықтық, жариялылық, жүйелілік;

– құзыреттілік және алқалық шешім қабылдау.

Рейтинг нәтижелері құрылымдық бөлімше басшылары үшін ақпараттық база болып табылады, бұл университет қызметін басқарудың және жетілдірудің негізгі құралдарының бірі. Стратегиялық жоспардағы көзделген оқу орнымыздың білім сапасын арттыру, халықаралық бәсекелестікке төзімді мамандар дайындау және ғылыми жұмыстар сапасын арттыру жөнінен университет қызметкерлерінің потенциалын максимальды сарқа пайдалану мақсатында бұл рейтингте оқытушы-профессорлар құрамы мен ғылыми қызметкерлердің еңбектері академиялық, ғылым, әлеуметтік-мәдени жұмыстары бағыттары бойынша ескеріледі.

Университеттің KPI жүйесі кестеде көрсетілген төменгі деңгейлерге каскадталады. Бұл ережеде декандардың, институт директорының, ғылыми-зерттеу институттары директорларының, кафедра меңгерушілерінің, профессорлық-оқытушылық құрамның және ғылыми қызметкерлердің KPI жүйесі қарастырылады. Ол екі құрамдас бөліктен тұрады: KPI (90 пайыз) және «жұлдыздылық» критерийі (10 пайыз).

KPI ИЕРАРХИЯСЫ	НЕГІЗГІ МАЗМҰНЫ
KPI АҒАШЫ	Барлық даму деңгейлері үшін көрсеткіштер мен көрсеткіштер жүйесін қамтитын университеттік карта
РЕКТОРДЫҢ МАҚСАТТЫ KPI КАРТАСЫ	ЖОО-ның бірінші басшысына арналған мақсатты көрсеткіштер жинағы
ПРОРЕКТОРЛАРДЫҢ МАҚСАТТЫ KPI КАРТАСЫ	ЖОО проректорларына жетекшілік ететін бағыттары бойынша мақсатты көрсеткіштер кешені
ДИРЕКТОР/ДЕКАНДАРДЫҢ МАҚСАТТЫ KPI КАРТАСЫ	Факультет декандары мен институт директоры үшін мақсатты көрсеткіштер жинағы
БӨЛІМ БАСШЫЛАРЫНЫҢ МАҚСАТТЫ KPI КАРТАСЫ	Құрылым басшыларына арналған мақсатты көрсеткіштер кешені
ОПК ЖӘНЕ ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ МАҚСАТТЫ KPI КАРТАСЫ	KPI - 90 % «Жұлдыздылық» – 10 %

ОПҚ-кафедра-факультет-институт рейтингі KPI жүйеге негізделеді.

Ағымдағы оқу жылындағы ОПҚ/кафедра/факультет/институт/ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО рейтингінің барлық көрсеткіштері төмендегі бағыттары бойынша біріктіріледі:

I – Ғылым бағыты, оның меншікті үлесі жалпы ұпай санының 50 %-ын құрайды;

II – Академиялық бағыт, оның меншікті үлесі жалпы ұпай санының 35 %-ын құрайды;

III – әлеуметтік-мәдени бағыт, оның меншікті үлесі жалпы ұпай санының 15 %-ын құрайды.

Ұпай саны бағыттар бойынша: 0,50; 0,35; 0,15 коэффициентіне көбейтіледі де, қорытынды ұпай саны есептеледі.

Ережеде келтірілген барлық индикаторлар бойынша ұпайлар саны 1-100 аралығында беріледі.

Рейтинг порталындағы әр индикатор үшін белгіленген ұпай - сол көрсеткішке ғана берілген жалпы ұпай ретінде саналады (әр автор үшін жеке-жеке емес).

Оқытушы-профессорлар құрамы мен ғылыми қызметкерлердің ішкі рейтинг көрсеткіштері университеттің kpi.dulaty.kz базасы арқылы анықталады.

ОПҚ, ғылыми қызметкерлер, кафедралар, факультеттер, институттар, ғылыми-зерттеу институттары қызметін рейтингтік бағалау төмендегідей мүмкіндіктерге жол ашады:

- оқытушылар қызметін бағалаудың жыл сайынғы аттестациясының бір көрсеткіші ретінде пайдалануға;

- кафедраны, факультетті, институтты, ғылыми-зерттеу институттарын, университетті дамытуға қосқан жеке үлесін бағалауға;

- қызметтің жекелеген түрлерінде (академиялық, ғылыми, әлеуметтік-мәдени) көшбасшыларды анықтауға;

- оқытушы-профессорлар мен ғылыми қызметкерлердің кафедрадағы, кафедраның факультеттегі, факультеттің университеттегі жалпы орнын (рейтингін) анықтауға;

- оқытушы-профессорлар мен ғылыми қызметкерлердің академиялық, ғылыми, әлеуметтік-мәдени қызметіндегі белсенділігін арттыруға жағдай жасауға;

- құрылымдық бөлімшелердің басшыларын, оқытушы-профессорлар мен ғылыми қызметкерлердің, кафедралардың, факультеттердің кәсіби дайындық деңгейі және оны жетілдіру бағыттары туралы қосымша ақпаратпен қамтамасыз етуге;

- ғылыми-педагогикалық лауазымдарды ауыстыруға үміткерлер ұсыну рәсімдерін оңайлатуға ОПҚ, басқарушы қызметкерлерінің резервін анықтауға;

- оқытушы-қызметкерлерді моральдік және материалдық жағынан ынталандыруға.

5.2 Оқытушы-профессорлар құрамы және ғылыми қызметкерлердің еңбек нәтижелерінің көрсеткіштері дәлелді шешімдер мен расталатын құжаттар түрінде ішкі рейтингтік ip.dulaty.kz ақпарат базасына ендіріледі. kpi.dulaty.kz ақпарат базасына мәліметтерді ендіру - әр ОПҚ және ғылыми қызметкер тарапынан дербес атқарылады. Әр ОПҚ және ғылыми қызметкерлерге, ақпарат базасына жүктелген мәліметтерді тексеріп растаушы тұлғаларға IT бағдарламашысы тарапынан рейтинг жүйесінде жұмыс істеуге мүмкіндік беретін жеке логин мен құпия сөз беріледі. Оқытушы-профессорлар құрамының ағымдағы оқу жылы бойынша еңбек көрсеткіштерін рейтингтік kpi.dulaty.kz сайтына уақтылы ендіруін үнемі ескерту және орындалуын тұрақты түрде қадағалау жауапкершілігі кафедра меңгерушілеріне жүктеледі. Ақпараттық базаға ендірілген көрсеткіштердің шынайылығы үшін ақпаратты ендіруші ОПҚ, ғылыми қызметкерлер және тиісті құрылым басшылары - кафедра меңгерушілері, директорларына жауапкершілік жүктеледі. Кафедра меңгерушілері, ОПҚ, кафедра, факультет, институт, ҒЗИ, ҒЗО, ҒӨО рейтингі мәліметтерінің индикативті жоспармен сәйкестігіне және орындалу деңгейіне үздіксіз мониторинг жүргізеді.

ОПҚ, кафедра, факультет, институт, ҒЗИ, ҒЗО, ҒӨО рейтингін анықтау оқу жылына екі рет немесе оқу жылы соңында қорытынды бір рет жүргізілуі мүмкін.

Жобалық басқару және цифрландыру орталығы, Техникалық қолдау және IT қамтамасыз ету орталығы тарапынан рейтинг жүйесін іске асыруға төмендегідей техникалық қолдау көрсетіледі:

- kpi.dulaty.kz ақпарат базасын үнемі жұмыс қалпында ұстау;
- қалыпты жұмыс режимі үшін рейтинг контентін қамтамасыз ету (Персоналды басқару бөлімі арқылы оқу жылындағы ОПҚ тізімін жаңалау, толық және толық емес штаттық бірліктегі ОПҚ-ны анықтап, ақпараттық базаға орналастыру);
- рейтинг жүйесінің жұмысы бойынша қолданушыларға кеңес беру;
- техникалық немесе орын алған басқа қателерді шұғыл түзету;
- хабарландыру, шұғыл ақпаратты қосу және өзгерту;
- рейтинг комиссиясы шешімдеріне сәйкес қорытынды нәтижелерге түзетулер ендіру;
- kpi.dulaty.kz ақпарат базасындағы мәліметтерді сақтау және үнемі көшірмелерін алу;
- бағдарламалық қамтамасыз ету және үнемі жетілдіру.

5.3 Оқытушы-профессорлар құрамы тарапынан университет базасына ендірілген академиялық, ғылым, әлеуметтік-мәдени жұмыстары бойынша еңбек көрсеткіштері әр оқу жылының маусым айында талданып қорытындыланады. Жалпы қорытындылау және рейтингті ынталандыру шараларына ұсыну университет басшылығы тарапынан құрылған ішкі рейтинг комиссиясы арқылы жүргізіледі.

Рейтинг комиссиясы жұмысын Стратегиялық даму және интернационализация жөніндегі проректор басқарады. Комиссия құрамына:

- Академиялық, Ғылым және Әлеуметтік-мәдени бағыттар бойынша үш проректорлар;
- үш бағыт бойынша департамент директорлары мен әлеуметтік мәселелер басқармасының басшысы;
- құрамы жыл сайын ауысып отыратын 1 факультет деканы;
- құрамы жыл сайын ауысып отыратын 1 институт (ҒЗИ, ҒЗО, ҒӨО) директоры;
- құрамы жыл сайын ауысып отыратын 1 кафедра меңгерушісі;
- құрамы жыл сайын ауысып отыратын 1 ОПҚ;
- Аккредитация, рейтинг және сапаны қамтамасыз ету бөлімі мен Стратегиялық даму басқармасы басшылары енеді.

Университеттің рейтинг комиссиясы ОПҚ мен ғылыми қызметкер/кафедра/факультет/ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО рейтингтерінің материалдарын қарастырып, талдаулар жүргізеді, өтініштер бойынша сараптаулар және жалпы қорытындылау жасайды. Рейтинг нәтижелері бойынша қорытынды есепті және ынталандыру мен шара қолдану жөніндегі ұсыныстарды жоғарғы басшылыққа ұсынады.

5.4 Әр ОПҚ және ғылыми қызметкерлер өздерінің еңбек нәтижелерінің көрсеткіштерін дәлелді шешімдер немесе расталатын құжаттар түрінде рейтингтік ақпарат базасына 1 маусымға дейін ендіреді, сонан соң ақпараттық база жабылады. Растаушы тұлғалар 1-10 маусым аралығында базаға ендірілген ақпараттарды растаумен шұғылданады. 01-05 маусым аралығында ОПҚ және ғылыми қызметкерлердің шағым, апелляция рәсімдеу мүмкіндігі бар. Сондай-ақ, Растаушы тарапынан қосымша сұратқан құжаттарды немес қосымша дәлелдерді ендіру мүмкіндігі бар.

Ақпараттық базаға ендірілген көрсеткіштердің шынайылығын, талаптарға сәйкестігін растау опциясы бар. Оқытушы-профессорлар құрамы мен ғылыми қызметкерлер тарапынан университеттің kpi.dulaty.kz базасына ендірілген академиялық, ғылым, әлеуметтік-мәдени жұмыстары бойынша еңбек көрсеткіштері - сәйкес департамент директорлары тарапынан немесе сала бойынша проректорлар тағайындаған немесе тәуелсіз сарапшы тұлғалар тарапынан тексеріліп, расталады.

Растаушының функциялары мен міндеттері: Растаушы тұлғалар ақпараттық базаға ендірілген мәліметтерді дер кезінде тексеріп, шынайы мәліметтердің уақтылы расталуына

немесе себебін көрсете отырып кері қайтарылуына дербес жауапты болады. Таласты жайттар туындаған жағдайларда, растаушы тұлғалар өз саласы бойынша күзиретті мамандармен кеңесіп, мәселенің шұғыл шешілуіне тікелей міндетті болады. Растаушылардың жауапкершілігі туралы дербес келісім-шарт немесе т.с.с. құжат рәсімделуі мүмкін.

ОПҚ, кафедра, факультет, институт, ҒЗИ, ҒЗО, ҒӨО рейтингі көрсеткіштеріне мониторинг жасау Аккредитация, рейтинг және сапаны қамтамасыз ету бөлімі тарапынан жүргізіледі.

ОПҚ рейтингі бойынша мәліметтерді ақпараттық базаға ендіру көрсеткіштері мен нәтижелері оқу жылы соңында тиісті кафедра мен факультет, институт тарапынан мониторинг жасалып қадағаланады.

5.5 Оқытушы-профессорлар құрамының және ғылыми-педагогикалық қызметкерлердің (ҒЗИ, ҒЗО, ҒӨО үшін) университет базасына ендірілген оқу-әдістемелік, ғылым, адам ресурстары мен әлеуметтік-мәдени жұмыстары бойынша еңбек көрсеткіштері жалпылама немесе жеке категориялар бойынша: ОПҚ, кафедра, факультет, институт, ғылыми-зерттеу институттары үшін дербес қорытындыланады.

5.6 Оқу-әдістемелік т.б. баспа материалдары АҚ, ҒК, ҒТК хаттамасына сәйкес және материал баспадан шыққан күннен бастап ескеріледі. Көрсеткіштер өткен оқу жылының 1-ші маусымы мен осы оқу жылының 31-ші мамыр аралығы үшін есептеледі және оқытушылар үлесін растайтын құжаттар осы мерзім аралығында болуы шарт.

Баспадан шығарылған оқулықтар, оқу құралдар, оқу-әдістемелік құралдары және басқа жарияланымдардың барлық ұпайы ішкі авторлар (университет авторлары) санына теңдей бөлініп есептеледі.

5.7 Әлемдік рейтингтік ғылыми индекстегі жарияланымдар (Дулати университеті атауы көрсетілген жағдайда, қосалқы авторлық тек өз ғылыми және пәнаралық бағыты бойынша, Journal Citation Reports (Clarivate Analytics) үшін квантиль және CiteScore (Scopus) индикаторы және барлық ғылыми мақалалар мен монографиялар үшін ұпайларды есептеу кезінде жарияланымның ішкі авторлар санына қарай ұпай төмендегіше бөлінеді:

Барлық авторларға ұпай теңдей бөлінеді және 1-ші авторға +20 ұпай, корреспондент-авторға + 10 ұпай қосымша беріледі.

5.8 Оқытушы-профессорлар құрамы үшін жылына бір рет әлемдік рейтингтік ғылыми индекстегі мақала жариялауы тиіс.

kpi.dulaty.kz ақпараттық порталында көрсеткіштерді растау кезінде, жарияланымдардың CiteScore көрсеткіші тиісті деректер базасындағы болуы шарт. Жарияланымның жылы бойынша CiteScore және жариялау мерзімі осы оқу жылында болуы шарт.

5.9 Семинарлар, конференциялар, академиялық ұтқырлық, тағылымдамаларға және т.б. қатысуды айғақтау – қатысу сертификаттары негізінде немесе бұйрық немесе т.б. ресми құжаттары арқылы расталады.

ОПҚ және ғылыми қызметкерлер еңбек көрсеткіштері, дәлелдемелері (фото, сертификат және т.б. сканерленген құжаттар) PDF, JPG файлдарына ғана салынуы тиіс.

5.10 Университеттің ішкі кәсіби рейтингісіне Университетте жұмыс жасайтын кез-келген қызметкердің қатысуға құқығы бар. Ал 1 жылдан аз уақыт жұмыс жасағандардың және қосалқы қызмет істеу жағдайындағы толық емес штаттағылардың (0,25, 0,5 ш.б.) ішкі рейтингке қатыспау (қатысудан өз еркімен бас тартқан) жөніндегі жазбаша өтініші бойынша рейтинг комиссиясы тарапынан ол тұлғаларға шара қабылдау туралы шешім қабылданады. Ал кафедра, факультет, институт және ҒЗИ рейтингілері сол құрылымдағы ОПҚ немесе ғылыми қызметкерлердің штаттық бірлігіне шаққандағы орташа көрсеткіштерімен есептеледі.

5.11 ОПҚ, кафедра, факультет, институт рейтингінің қорытындысы жұмыстың үш бағыты бойынша көрсеткіштердің ұпайларын қосу арқылы есептеледі. Әрі қарай алынған

ұпайлардың жалпы қосындысы бойынша ОПҚ-ны, кафедраны, факультетті, институтты, ҒЗИ-ды кему тәртібімен саралау жүргізіледі және әрбір оқытушының, кафедраның, факультеттің, институттың, ҒЗИ-дың рейтингтік орны анықталады.

Рейтинг комиссиясы ОПҚ және ғылыми қызметкерді жалпы жинақ көрсеткіші бойынша ынталандыруға ұсынар алдында мына талаптардың сақталуын ескеруі қажет: үміткердің көрсеткіштері барлық үш бағыт (ғылым бағыты, академиялық бағыт, әлеуметтік-мәдени бағыттар) бойынша қамтылуы.

5.12. ОПҚ мен ғылыми қызметкерлер тарапынан осы оқу жылына дейін мерзімі ескірген ендірулер, бір мәліметті әр түрлі индикаторларға қайталап ендірулер немесе ережеге сәйкес келмейтін жалған мәліметтер ендірулердің барлығы растаушы тұлғалар тарапынан кері қайтарылады. ОПҚ мен ғылыми қызметкерлердің дәлелдеуші құжатына күмән келтірген жағдайда, мәліметті растаушылар тарапынан қатысушыдан сол мерзім аралығында университет бұйрығының мәтіні, қызмет хат т.б. дәлелдемелер талап етіледі. ОПҚ және ғылыми қызметкер тарапынан ендірілген мәліметтердің мерзімі ескірген, бұрмаланған және kpi.dulaty.kz ақпарат базасында тиісті дұрыс ұяшыққа дұрыс салынбаған жағдайда расталмайды және материалдары шара қолдану үшін Әдеп және Тәртіп комиссиясына жолданады.

Жыртқыш және коммерциялық журналдардағы жарияланымдар мен конференция материалдары қарастырылмайды.

Егер, Ғылыми дәрежесі бар ОПҚ жинаған жалпы қорытынды ұпай саны университеттің жалпы орташа ұпай көрсеткішінің 50 %-і деңгейінен кем болса, ал ғылыми дәрежесі жоқ ОПҚ-ның жинаған қорытынды ұпай мөлшері орташа университет көрсеткішінің 25%- нан кем болса, оларға шара қолдану туралы ұсыныстар Әдеп және Тәртіп комиссиясына ұсынылады.

5.13 Оқу жылы соңында жұмыс комиссиясы отырысында, Адалдық кодексі талаптарына орай, рейтингтік көрсеткіштерге негізсіз немесе бұрмаланған, жалған мәліметтер ендірген ОПҚ немесе ғылыми қызметкерлердің қорытынды көрсеткішінен комиссия шешімімен 1-100 ұпай аралығында шегеріледі немесе комиссия шешімімен рейтингтен мүлдем шеттетіледі. Шара қолданылған ОПҚ және ғылыми қызметкерлер материалдары Әдеп және Тәртіп комиссиясына жолданады.

5.14 Комиссия ұсынысымен университет имиджін арттыруға бағытталған қомақты іс-шараларды ұйымдастырудағы үлесі (хаттама, бұйрық немесе бағдарлама негізінде Академиялық, Ғылыми-техникалық, Әлеуметтік-мәдени мәселелер кеңесі төрағалары ұсынысы бойынша) және т.б. қоғамдық мәдени көпшілік шаралардағы ерекше белсенділіктері үшін оқытушы-профессор және ғылыми қызметкерлерге жалпы рейтингтік көрсеткішке ұпай қосылуы мүмкін.

5.15 kpi.dulaty.kz базасына ендірілген көрсеткіштері әр жыл сайын маусым-тамыз аралығында талқыланып, рейтинг мәндері қорытындыланады. ОПҚ және ғылыми-қызметкерлердің (Rопк(r)) рейтинг базасындағы ең жоғарғы ұпайы максимальды мән ретінде (Rопк.max) қабылданып, ол 100 % -ға теңестіріледі: $R_{опк.max}(r) = 100\%$.

ОПҚ және ғылыми қызметкерлердің рейтинг ұпайлары тиісінше пайыздық көрсеткіштермен есептеледі: $R_{опк}(r) \% = R_{опк}(r) * 100 \% / R_{опк.max}$

5.16 Жазбаша түрде түскен шағымдар мен ұсыныстар университет проректоры тарапынан бекітілген рейтинг комиссиясының отырысында қаралып, хаттамамен рәсімделеді және ОПҚ танысуы үшін рейтинг порталына орналастырылады. ОПҚ және ғылыми қызметкерлердің Рейтинг комиссиясына жолданған шағым немесе ұсыныстары 01-05 маусым аралығында қабылданады да, сонан соң қабылдау тоқтатылады.

5.17 Қосалқы қызмет істеу жағдайында толық емес штаттағы (0,25, 0,5 ш.б.) ОПҚ немесе ғылыми қызметкер толық жүктемедегі ОПҚ-мен бірдей шартта бәсекеге түсе алатындығына өзінің сенімді екенін көрсете отырып рейтинг комиссиясына жазбаша өтініш

білдірген жағдайда, олардың дербес рейтинг нәтижелерін ескеру жөнінде комиссия шешім шығара алады.

5.18 Әр индикатор бойынша есептеулер ережеде көрсетілген тиісті ұпайлар бойынша анықталады.

Жылдық қорытынды еңбек көрсеткіштері нәтижесінде ТОП 100 ОПК-ны ынталандыру шараларына ұсыну кезінде 50/50 пропорциясы ескеріледі. Яғни:

1) Техникалық/Инженериялық/Жаратылыстану ғылымдары бағыттары бойынша көрсеткіштер үшін – 50 % ОПК;

2) Әлеуметтік, Гуманитарлық, Филология, Экономика, Құқық, Спорт, Өнер бағыттары бойынша көрсеткіштер үшін – 50 % ОПК.

Ішкі рейтинг көрсеткіштерінің қорытынды ұпайларын жалпы қорытындылау және рейтинг нәтижесі бойынша келесі оқу жылына ынталандыру шараларына ұсыну - университет ректоры бекіткен тұрақты Рейтинг комиссиясы арқылы жүргізіледі.

Сонымен қатар, Ішкі рейтинг комиссиясы “жұлдыздылық рейтингті” анықтау критерийлері негізінде қосымша шешім шығарады. “Жұлдыздылық рейтинг” көрсеткіштері бойынша 100 ұпай 1 жұлдызға тең. Жұлдыздылық критерийлері марапаттар мен кәсіби ортада мойындау, университетті қоғамдық ортада және БАҚ-та көрсету, университетті түрлі байқауларда, бұқаралық іс-шараларда насихаттау, жоғары кәсіби мәдениет пен табыстылық көрсеткіші көрсеткіштерін қамтиды.

5.19 Әр оқу жылының соңында Рейтинг комиссиясы kpi.dulaty.kz базасына ендірілген көрсеткіштерді талқылап, қорытындылайды. Нәтижесінде, өте жоғары, жоғары, орта, төмен, өте төмен сияқты бірнеше деңгейлерді анықтайды және өте жоғары ұпай жинаған ОПК және ғылыми қызметкерлерді анықтап, ынталандыру ретінде бір реттік сыйақымен марапаттау үшін немесе жалақысына дифференциаланған үстеме ақы қосу үшін оларды жоғарғы басшылыққа ұсынады. Ынталандыру аумағы - рейтинг көрсеткіштері өте жоғары ОПК және ғылыми қызметкерлердің жалпы санынан шамамен 1/10 мөлшерін қамтиды.

5.20 ТОП-100 тізіміне енген ОПК үшін айлығына қосылатын дифференциаланған үстеме ақы бекітілген төменгі шектеулі деңгей негізінде, оқытушының категориясына байланысты есептеледі.

Бір мезгілдік ынталандыру сыйақысы немесе ай сайынғы дифференциаланған рейтингтік үстеме ақылар кемінде бір жыл жұмыс істеген, ассистент, оқытушы, аға оқытушы, доцент, профессор қызметіндегі тек қана штаттағы оқытушыларға және ғылыми қызметкерлерге беріледі.

5.21 Ағымдағы оқу жылы бойынша рейтингінің қорытынды нәтижелері негізінде ОПК мен ғылыми қызметкерлердің ТОП-100 тізімі анықталып, көлемі комиссия шешімімен ұсынылған ынталандыру сыйақысы немесе төмендегі көлемде дифференциаланған ай сайынғы үстеме ақы беріледі:

1-10 орын – 30 АЕК;

11-25 орын – 25 АЕК;

25-50 орын – 20 АЕК;

51-75 орын – 15 АЕК;

76-100 орын – 10 АЕК.

5.22 Кафедра рейтингінің нәтижелері негізінде ағымдағы оқу жылында қызметтің үш бағыты бойынша аса жоғары қорытынды көрсеткіштерге қол жеткізуді қамтамасыз еткен үш кафедра анықталады. Ол кафедраларға комиссия шешімімен бірреттік ынталандыру ретінде заттай немесе оргтехника, жабдық т.б. түрінде қажеттіліктерді ұсыныс-хатпен алуға немесе шетелдік тағылымдамадан өтуге университет есебінен жіберуге төмендегі мөлшерде қаржы бөлінеді:

I орын – 100 АЕК;

II орын – 75 АЕК;

III орын – 50 АЕК.

5.23 Факультет, Институт және Ғылыми-зерттеу институтының рейтинг нәтижелері негізінде ағымдағы оқу жылында қызметтің барлық бағыттары бойынша аса жоғары қорытынды көрсеткіштерді қамтамасыз еткен бір факультет, институт және бір ҒЗИ анықталады. Оларға комиссия шешімімен бір реттік ынталандыру ретінде заттай немесе оргтехника, жабдық т.б. түріндегі қажеттіліктерді ұсыныс-хатпен алуға немесе шетелдік тағылымдамадан өтуге университет есебінен жіберуге төмендегі мөлшерде қаржы бөлінеді:

I орын – 100 АЕК.

5.24 Рейтинг комиссиясы kpi.dulaty.kz базасына ендірілген көрсеткіштерге орай оқу жылы қорытындысы бойынша «Жыл көшбасшысы», «Үздік ғылыми жарияланым», «Үздік педагог», «Үздік куратор» номинациясының иегерлерін анықтап, оларға ынталандыру сыйақыларын белгілеу үшін жоғары басшылыққа ұсынуы мүмкін.

5.25 ОПК қызметтік жалақысына қосылатын ынталандыру үстеме ақысы мен кафедра/факультет/институт/ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО -ға бөлінетін заттай ынталандырулар бюджеттен тыс қаражат есебінен төленеді.

Ынталандыру сыйақысы оқу жылының 1 қыркүйегінен бастап 10 айға тағайындалады және жаңа оқу жылында арнайы бұйрықпен рәсімделіп, сыйақы иелері марапатталады.

5.26 Рейтинг нәтижесі бойынша ұпай саны «ноль» ОПК мен ғылыми қызметкерлер үшін келесідей шаралар қабылдануы мүмкін:

- ескерту, сөгіс, қатаң сөгіс түріндегі және басқа жауапкершіліктерге тарту үшін Әдеп және Тәртіп комиссиясына ұсыным жолдау;

- жеке еңбек шартын тоқтатуға ұсыным.

Келесідей жағдайларда бұл шара қолданылмайды:

- рейтинг қорытындысын жүргізген сәтте бұл қызметте бір оқу жылынан кем уақыт жұмыс істеп жүрген ОПК мен ғылыми қызметкерлер;

- ағымдағы оқу жылы бала күтіміне байланысты демалыстан шыққан ОПК мен ғылыми қызметкерлер;

- қоса қызмет істеу жағдайында 0,25-0,5 штаттық бірліктегі мөлшерлеменен жүктемені орындайтын ОПК мен ғылыми қызметкерлер.

5.27 Рейтингтің қорытындысы бойынша межелік деңгейден қайталап төмен жинаған ОПК мен ғылыми қызметкерлерге келесі жылға Еңбек келісім-шартын бұзу туралы хабарлама берілуі мүмкін.

5.28 Рейтингтік kpi.dulaty.kz сайтындағы ОПК-ның еңбек көрсеткіштері университет веб-сайтындағы ОПК-ның жеке профильдік мәліметіне қосылады және ОПК мен қызметтер аттестациясы кезінде, жеке еңбек шартын жасау/ұзарту кезінде ескеріледі.

6. kpi.dulaty.kz АҚПАРАТ ПОРТАЛЫНА ЕНДІРІЛЕТІН КӨРСЕТКІШТЕР

6.1 ОПК МЕН ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕР ҮШІН ИНДИКАТОРЛАР

№	Көрсеткіштер атауы	Өлшеу бірлігі	Рейтинг балы
I. ҒЫЛЫМ БАҒЫТЫ			
1. Жобалар мен ғылыми зерттеулер (жобалар бойынша дәлелді құжат ретінде Дулати университетімен жасалған екі жақты келісім-шарт, жоба орындаушыларын келісім-шарт негізінде жұмысқа қабылдау туралы бұйрық немесе атқарылған жұмыстардың актісі ұсынылуы қажет. Волонтерлік, мердігерлік келісім-шарт негізде жұмысқа алынған, алайда еңбек ақы алмайтын орындаушыларға ұпай берілмейді)			
1.1	Халықаралық жобалар (TUBITAK, COST, «Горизонт-2027», Erasmus+ және т.б.)		

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

	1.1.1 Жоба жетекшісіне 1.1.2 Орындаушыға	Саны саны	100 75
1.2	Университетпен бірлескен халықаралық ғылыми зерттеу жобалары: 1.2.1 Жоба жетекшісіне 1.2.2 Орындаушыға	саны саны	100 75
1.3	Бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру жобалары: 1.3.1 Жоба жетекшісіне 1.3.2 Орындаушыға	саны саны	80 60
1.4	Гранттық, ғылыми-технологиялық жобалар: 1.4.1 Жоба жетекшісіне 1.4.2 Орындаушыға	саны саны	50 25
1.5	БҰҰ Тұрақты Даму Мақсаттарының (Sustainability) 17 бағыты бойынша орындалған жобалар: 1.5.1 Жоба жетекшісіне 1.2.2 Орындаушыға	саны саны	100 80
1.6	Инновациялық жобалардың өндіріске енуі (ҒҒТҚН коммерциаландыру) 1.6.1 Жоба жетекшісіне 1.6.2 Орындаушыға	саны саны	50 25
1.7	Келісім-шарттық, шаруашылық жобалар 1.7.1 Жоба жетекшісіне 1.7.2 Орындаушыға	Әр млн. теңге үшін саны	10 5
1.8	Стартап жобалары: 1.8.1 Жоба жетекшісіне 1.8.2 Орындаушыға	саны саны	25 15
1.9	“ҰМҒТСО» АҚ, (АО “НЦГНТЭ”)-на тіркелген жоба үшін (жоба жетекшісі ереже талаптарына сәйкес есептерін тапсырған, ҰМҒТСО-ға тіркелген ақпараттық картасын рейтинг базасына тіркеген жағдайда): Жоба жетекшісіне	Саны	15
2. Әлемдік рейтингтік ғылыми индекстегі жарияланымдар (Дулати университеті атауы көрсетілген жағдайда немесе автор туралы ақпарат ішінде, қосалқы авторлық тек өз ғылыми және пәнаралық бағыты бойынша, Journal Citation Reports (Clarivate Analytics) үшін квартиль және CiteScore (Scopus, Web of Science) үшін процентиль)			
2.1	1 квартиль (процентиль 99-75%)	саны	95
2.1.1	1 квартиль (процентиль 99-75%) / білім алушылармен соавторлықта	саны	100
2.2	2 квартиль (процентиль 74-50%)	саны	75
2.2.1	2 квартиль (процентиль 74-50%)/ білім алушылармен соавторлықта	саны	80
2.3	3 квартиль (процентиль 49-25%)	саны	60
2.3.1	3 квартиль (процентиль 49-25%)/ білім алушылармен соавторлықта	саны	65
2.4	4 квартиль (процентиль 24-1%)	саны	30
2.4.1	4 квартиль (процентиль 24-1%) білім алушылармен соавторлықта	саны	35
2.5	Конференция жинақтарындағы мақалалар үшін (рейтингтік ғылыми индекстегі жарияланымдар, көлемі 0.2 б.т. кем емес)	саны	20
2.5.1	Конференция жинақтарындағы мақалалар үшін (рейтингтік	саны	25

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

	ғылыми индекстегі жарияланымдар, көлемі 0.2 б.т. кем емес), білім алушылармен соавторлықта		
2.6	Web of Science және (немесе) Scopus халықаралық деректер базасында индекстелген ғылыми басылымдардағы мақалаларға шолу жасау	саны	75
2.7	БҰҰ Тұрақты Даму Мақсаттарының (Sustainability) 17 бағытына сілтеме жасаған ғылыми индекстегі жарияланымдар авторларына	саны	+10
3. ҚР ҒжЖБМ Ғылым және жоғары білім саласында сапаны қамтамасыз ету комитеті (ҒЖБССҚК – “ЖАК”) ұсынатын тізімі бойынша және Дулати университеті ғылыми журналдарындағы жарияланымдар (Дулати университеті атауы көрсетілген жағдайда)		саны	35
3.1	ҚР ҒжЖБМ Ғылым және жоғары білім саласында сапаны қамтамасыз ету комитеті (ҒЖБССҚК) ұсынатын тізімі бойынша ғылыми журналдардағы жарияланымдар (Дулати университеті атауы көрсетілген жағдайда, білім алушымен соавторлықта)	саны	40
3.2	Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті - ҒЖБССҚК ұсынған тізім бойынша ғылыми журналдардағы мақалаларға шолу	саны	50
3.3.	Дулати университетінің журналында жарияланған мақалалар	саны	35
3.3.1	Дулати университетінің журналында жарияланған мақалалар білім алушылармен соавторлықта	саны	40
3.4	БҰҰ Тұрақты Даму Мақсаттарының (Sustainability) 17 бағытына сілтеме жасаған жарияланымдар авторларына	саны	+ 5
3.5	Дулати университетінің журналында жарияланған мақалалар үшін рецензенттерге (шекті мәні 3)	саны	5
3.6	Ғылыми журналдарға жарияланған пікір білдірулер (редакторға хат, комментарийлер, кейс презентациясы, техникалық жазбалар, зерттеулер бойынша ұсыным-ескертулер, оқулықтарға сын және резюме, ғылыми өмір - шолу), (шекті мәні 3)	саны	5
3.7	SCI, SCI-Expanded, SSCI және AHCI журналдарға рецензент болу	саны	25
3.8	Дулати университеті журналдарының ғылыми редакторы, жауапты хатшы қызметін қоғамдық негізде атқарғаны үшін	саны	20
4. Жарияланымдар (Дулати университеті атауы көрсетілген жағдайда немесе автор туралы ақпарат болуы тиіс)			
4.1	(Elsevier, Scopus, Web of Science деректер базасында бар оқулықтар, кітаптар, монографиялар, т.б.)	саны	100
4.2	Монографиялар және т.б. с.с. жарияланымдар	саны	70
4.3	Монографиядағы тараулар үшін	саны	30
4.4	Кітап бөлімінің (Book Chapter) авторы	саны	20
4.5 Алыс, Жақын шетел және Отандық басылымдардағы (ресми тіркелген басылымдар) жарияланымдар (жарияланған еңбек 10 беттен кем емес, шекті мәні 5)			
4.5.1	Алыс шетел	саны	10

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

4.5.2	Алыс шетел /білім алушылармен соавторлықта	саны	12
4.5.3	Жақын шетел	саны	7
4.5.4	Жақын шетел/білім алушылармен соавторлықта	саны	8
4.5.4	Отандық	саны	3
4.5.5	Отандық /білім алушылармен соавторлықта	саны	5
4.6	Халықаралық, республикалық конференция, конгресс баяндамалары (жарияланған жинақтағы негізінде),	саны	2
4.6.1	Халықаралық, республикалық конференция, конгресс баяндамалары (жарияланған жинақтағы материалдар негізінде), білім алушылармен соавторлықта	саны	3
4.6.2	Алыс шетел Халықаралық конференцияға қатысып баяндама жасағаны үшін	саны	5
5. Әлемдік рейтингтік базалардағы Хирша (h) индексі (Web of Science, Scopus базаларындағы)			
5.1	1 – h	деңгейі	10
5.2	2 – h	деңгейі	20
5.3	3 - h	деңгейі	40
5.4	4 - h және (одан жоғары болғанда - сәйкесінше әр Хирша деңгейге 20 ұпай қосылады)	деңгейі	60
6. Халықаралық және ұлттық деңгейдегі өнертабыстық патенттер (патент иесі Дулати университеті болған жағдайда, ұпай автор санына бөлінеді)			
6.1	Халықаралық патенттер	саны	100
6.2	Қазақстан Республикасының патенті (өнертабыстық патент)	саны	60
6.3	Қазақстан Республикасының патенті (пайдалы модельге)	саны	20
6.4 Патенттерді өндіріске ендіру (НИОКР түрінде рәсімделуі, келісім-шарты, бухгалтерия растамасы, орындалу актісі болуы тиіс)			
6.4.1	400 000 тг. бастап 1 млн. тг. дейін	саны	60
6.4.2	1 млн. тг. жоғары	саны	80
6.5	Зияткерлік меншіктің авторлық құқық куәлігі (мемлекеттік реестрге тіркелген): өнер туындылары (жанр бойынша), шығармашылық шеберлік, бейнелеу өнері, дизайн, музыка, архитектура-құрылыс, т.б. салалар бойынша, (шектеі мәні 5)	саны	10
6.6	Университет іс-әрекетінің сапасын жақсартатын бағдарламалық өнімдер, цифрлық қосымшалар әзірлеу	саны	50
7. Үздік ғылыми жұмыстар байқауында жүлделі орын алған білімгерлердің жетекшісі болу (Офлайн форматта, (диплом болған жағдайда)			
7.1 ЖББҰ арасында болатын (ҚР ҒжЖБМ, ҚР ММ ресми тізімдеріне енген) студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарының байқауы			
7.1.1	Республикалық	саны	20
7.2 Студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарының бейресми байқаулары			
7.2.1	Халықаралық	саны	5
7.2.2	Республикалық	саны	3
8. Стипендия, грант (сыйлық) иегерлері			
8.1	Жыл сайынғы ҚР ҒжЖБМ Ғылыми комитеті стипендиясы иегері	саны	30
8.2	Грант жеңімпаздары:		
8.2.1	«ЖББҰ Үздік оқытушысы»	саны	70
8.2.2	«Үздік ғылыми қызметкер»	саны	30
8.3	Халықаралық (Fulbright, Chevening бағдарламалары, YTB	саны	80

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

	Türkiye Araştırma Bursu және т.б.) және «Болашақ» стипендиясының иегері		
8.4	Білім және ғылым саласындағы жыл сайынғы сыйлықтар (Қ.И.Сәтбаев, Ш.Ш.Уәлиханов, А.И.Бараев, Ы.Алтынсарин, Күлтегін, Д.А.Қонаев, М.О.Әуезов және т.б. атындағы үкіметтік сыйлықтар)	саны	80
9. PhD докторанттарға ғылыми жетекшілік жасау (докторант қорғап, диплом алған жағдайда)		саны	75
II АКАДЕМИЯЛЫҚ			
10. Оқулықтар (12 б.т. кем емес, ұпай саны 12 баспа табаққа пропорция бойынша есептеледі), оқу құралы (6 б.т. кем емес, ұпай саны 6 баспа табаққа пропорция бойынша есептеледі), (оқу жылында баспадан шыққан, Дулати университеті атауы көрсетілген жағдайда немесе автор, ЖББҰ туралы ақпарат ішінде болуы тиіс)			
10.1	ҚР ҒЖЖБМ грифімен шығатын	саны	100
10.2	Республикалық оқу-әдістемелік кеңес шешімімен шығатын оқу құралы	саны	50
10.3	Ғылыми кеңес баспаға ұсынған оқулықтар	саны	35
10.3.1	Ғылыми кеңес баспаға ұсынған оқу құралы	саны	30
10.4	Академиялық кеңес тарапынан ұсынылған оқу-әдістемелік құралдар	саны	25
10.5	Электронды оқулықтар (өз пән бағыты бойынша және зияткерлік меншік куәлігі тіркелуі тиіс)	саны	40
10.6	Оқулықтар, оқу құралдары аудармалары	саны	25
10.7	Жаппай ашық онлайн курстар (MOOK), халықаралық порталдарға тіркеген жағдайда (Coursera, edX, Udacity т.б.)	саны	100
10.8	Жаппай ашық онлайн курстар (MOOK), қазақстандық ұлттық білім платформаларына тіркеген жағдайда (moocs.kz, openu.kz т.б.)	саны	70
10.9	Жаппай ашық онлайн курстар (MOOK), университет платформасында орнатылған (moocs.dulaty.kz)	саны	50
10.10	Coursera, edX және Udacity курстарының сертификаты (ағылшын тіліндегі контент, шекті мәні 3)	саны	10
10.11	«Пәндердің инновациялық мазмұны» номинациясы бойынша жыл сайынғы «ЖББҰ үздік мультимедиялық өнімі» және “Үздік MOOK” байқауының жеңімпазы болу: - 1 орын үшін - 2 орын үшін - 3 орын үшін	Саны Саны Саны	100 75 50
11. Академиялық ұтқырлық (басқа ЖББҰ-да оффлайн түрде дәріс беріп қайту, сертификат және ЖББҰ бұйрығы тіркелуі міндетті)			
11.1	Шетелдерде	саны	40
11.2	Қазақстан ЖББҰ-да	саны	25
12. Ғылыми тағылымдамадан өту (қатысу сертификаты және ЖББҰ бұйрығы тіркелуі міндетті)			
12.1	Шет елдерде	саны	30
12.2	Қазақстанда (реестрде тіркелген және оқу процесіне қосылған).	саны	20
13. Реестрге тіркелген білім бағдарламасының үйлестірушісі (үлестері көрсетілген кафедра немесе факультет, институт ұсынысы негізінде)			
13.1	Қос дипломды/бірлескен білім беру бағдарламасы	саны	100

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

13.2	Инновациялық білім беру бағдарламасы			саны	80
14. “Күміс университет” үшін курстар ұйымдастыру, білім беру бағдарламаларын әзірлеу (бірнеше ОПК болған жағдайда, олардың үлестері көрсетілген кафедра немесе факультет, институттың ұсынысы негізінде, шекті мәні 5)					
14.1	Білім беру бағдарламаларын әзірлеу, ақысыз курстар ұйымдастыру			саны	60
14.2	Білім беру бағдарламаларын әзірлеу, ақылы курстар ұйымдастыру			саны	30
15. Дәріс берулер және ағылшын тілін игеру					
15.1.	Шет тілінде сабақ өту (шет тілдері маманын дайындайтын кафедралардан басқа, академиялық департамент растамаларына сәйкес)			саны	25
15.2	Шетел тілі бойынша тест тапсырғаны туралы сертификат: ағылшын тілін меңгеру бойынша (IELTS Academic – 6.0; TOEFL IBT – 60; TOEFL ITP – 498, PBT-470, GRE т.б.)				
15.2.1	IELTS academic	TOEFL IBT	TOEFL ITP	саны	50
	5,5-тен жоғары	46-дан жоғары	460-тан жоғары		
15.2.2	6,5-тен жоғары	72-ден жоғары	543-тен жоғары	саны	70
15.2.3	7,0-ден жоғары	94-тен жоғары	543-тен жоғары	саны	100
15.3	Біліктілік арттыру т.б. курстарға дәріс беру (лекторлықты ақысыз өткізген жағдайда ғана және 36 сағатқа ұпай пропорция бойынша есептеледі)			саны	10
16. Халықаралық және ұлттық деңгейде нәтижеге жеткен өнер саңлақтары мен спортшыларға бапкерлік (бапкерлерге шығарылған бұйрық негізінде)					
16.1	Олимпиада жүлдегері (1, 2, 3-ші орындар)			саны	100
16.2	Әлем (Азия) чемпионатының, ресми тізімге енген халықаралық байқаулардың жүлдегері (шекті мәні 5)			саны	50
16.3	ҚР чемпионатының жүлдегері (шекті мәні 5)			саны	20
16.4	Универсиада жүлдегерлері үшін - командалық спорт түрлері бойынша (команда бапкеріне шығарылған бұйрық негізінде, команда бапкеріне бір реттен артық есептелмейді, шекті мәні 5)			саны	30
16.4.1	Универсиада жүлдегерлері үшін - жекелей спорт түрлері бойынша, бапкерге шығарылған бұйрық негізінде, шекті мәні 5)			саны	10
16.4.2	Ұлттық ЖББҰ лигаларының жүлдегерлері үшін - командалық спорт түрлері бойынша (команда бапкеріне шығарылған бұйрық негізінде, команда бапкеріне бір реттен артық есептелмейді, шекті мәні 5)			саны	20
16.4.3	Ұлттық ЖББҰ лигаларының жүлдегерлері үшін - жекелей спорт түрлері бойынша (бапкерге шығарылған бұйрық негізінде, шекті мәні 5)			саны	10
17. Пәндік олимпиадаларда және шығармашылық байқауларда жүлдегер болған білім алушыларға жетекшілік					
17.1 Пәндік олимпиадаларда жүлделі орын алған студенттердің жетекшісі болу (ресми пәндік олимпиадалар, ресми шығармашылық олимпиадалар, команда жетекшісіне шығарылған бұйрық негізінде, ұпай жетекшіге бір реттен артық есептелмейді)					
17.1.1	Халықаралық			саны	15
17.1.2	Республикалық (ҚР ҒЖЖБМ ресми тізіміне енген, тек			саны	15

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

	оффлайн форматта)		
17.2 ҚР ҒЖЖБМ, ҚР ММ ресми тізімдеріне енген шығармашылық байқауларда жүлдегер болған білім алушыларға жетекшілік (Офлайн форматта, шекті мәні 5)			
17.2.1	Халықаралық	саны	25
17.2.2	Республикалық	саны	20
17.3 Бейресми шығармашылық байқауларда жүлдегер болған білім алушыларға жетекшілік (Оффлайн форматта, шекті мәні 5)			
17.3.1	Халықаралық	саны	5
17.3.2	Республикалық	саны	3
18. Коллаборация. Академиялық және жұмысберуші отандық және шетелдік әріптестермен тиімді қарым-қатынас орнату, репутация арттыру (20 эксперт үшін, пропорционал түрде есептеледі)			
18.1 Академиялық әріптестермен байланыс орнату және тіркеу			
18.1.1	Шетелдік	Саны	20
18.1.2	Отандық	Саны	10
18.2 Жұмысберуші әріптестермен байланыс орнату және тіркеу			
18.2.1	Шетелдік	Саны	20
18.2.2	Отандық	Саны	10
III ӘЛЕУМЕТТІК-МӘДЕНИ БАҒЫТ			
19. Шетелдік және ұлттық бұқаралық ақпарат құралдарында, олардың ресми сайттарында университет туралы интервью, жарияланымдар (шектеі мәні 5)			
19.1	Халықаралық	саны	10
19.2	Республикалық	саны	7
20. Мәдени-көпшілік іс-шараларды ұйымдастыру (Әлеуметтік-мәдени бағытындағы бекітілген жоспарлар аясында атқарылған іс-шаралар, шектеі мәні 5)			
20.1	Халықаралық деңгейде	саны	10
20.2	Республикалық деңгейде	саны	7
20.3	Аймақтық, университет деңгейінде	саны	5
21 Шығармашылық байқаулар жүлдегерлері (дизайн, журналистика, сәндік өнер, сахналық қойылым, эстрадалық және классикалық өнер, музыка, хореография, дәстүрлі орындау, бейнелеу өнері) немесе шынайы жеке шығармашылық орындаулар (көрме, триенал, шоу, концерт, фестиваль, көрсетілімдер, әлеуметтік желілердегі сілтемелер, бағдарламалар, жариялымдар), (дәлелді құжаттарын тіркеу арқылы: сертификат, бұйрық, диплом, бейнематериалдар т.б., шектеі мәні 5)			
21.1	Халықаралық	саны	15
21.2	Республикалық	саны	10
6.2 КАФЕДРАЛАР ҮШІН ИНДИКАТОРЛАР			
22. Ресми алынған мәліметтер бойынша, бітіруші түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі			
22.1	(71-80%) x (K = 1)	500 x K	50
22.2	(81-90%) x (K = 2)	500 x K	75
22.3	(91-100%) x (K = 3)	500 x K	100
23. Ғылыми дәрежелі оқытушы-профессорлардың жалпы үлесі			
23.1	50-55 аралығында	%	50
23.2	56-75 аралығында	%	75
23.3	75-тен жоғары	%	100
24. «Атамекен» ҰКП, АРТА (IAAR), БСҚА (IQAA) және т.б. ұлттық рейтингте білім бағдарламасының позициясы, өткен жылғыдан жоғарылаған әр орын үшін		саны	30

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

25. Реестрге тіркелген білім беру бағдарламалары			
25.1	QS WUR, THE WUR әлемдік рейтингтерінде ТОП-700-ге кіретін университеттермен қос дипломдық бағдарламалар	саны	100
25.2	Қос дипломды/бірлескен білім беру бағдарламасы	саны	80
25.3	Инновациялық білім беру бағдарламасы	саны	60
24.4	Қолданыстағы қос дипломды/бірлескен білім беру бағдарламалары үшін	саны	50
26. Веб-сайттағы толық мәліметтері мен көрсеткіштері үшін (Құрылымның академиялық, ғылыми, әлеуметтік-мәдени деректері, ОПК портфолиосы, пән мазмұны мәліметтері, т.б.), Ақпарат және медиакоммуникация орталығы белгілеген критерийлерге сәйкес			
26.1	Өте жоғары	саны	100
26.2	Жоғары	саны	75
26.3	Орта	саны	50
27. Диссертация қорғаған докторанттардың диплом алуы және докторанттарды қорғату үлесі (бітіруші –докторанттер санынан, ҚР ҒЖБМ 01.12.2022 ж.№ 166 бұйрығына сәйкес)			
27.1.	40 %-дан кем емес	Саны	100
27.2	20 %-дан кем емес	Саны	75
28. Шетел оқытушылары мен топ-менеджерлерін оқу үдерісіне тарту (әр ОПК үшін)			
28.1	Академиялық ұтқырлық аясында, 1 академиялық кезеңнен кем емес мерзімге	Саны	75
28.2	Оқу жылына, тұрақты жұмыс мерзіміне	Саны	100
29. Шетел ЖББҰ-ға барып білім алып қайтқан білімгерлер (жалпы білімгерлер контингентінен %)			
29.1	3 %-ға дейін	саны	50
29.2	3-5 % аралығы	саны	75
29.3	5 %-дан жоғары	саны	100
30. Шетел ЖББҰ-дан келіп университетте білім алып қайтқан білімгерлер			
30.1	3 %-ға дейін	саны	50
30.2	3-5 % аралығы	саны	75
30.3	5 %-дан жоғары	саны	100
31.	Жоғары білімнен кейінгі жаңа білім беру бағдарламаларын ашу (лицензияланған), ұпай - әр БББ үшін	саны	100
32. Кафедра тарапынан ұйымдастырылған ақылы курстар, қызметтер ұйымдастыру арқылы қаржылық кірістер			
32.1	5 млн. тг. дейін	саны	50
32.2	10 млн. тг.дейін	саны	75
32.3	10 млн. тг. жоғары	саны	100
6.3. ФАКУЛЬТЕТТЕР/ИНСТИТУТТАР ҮШІН ИНДИКАТОРЛАР			
33. Ғылыми дәрежелі оқытушы-профессорлардың факультеттегі жалпы үлесі			
33.1	50-55 аралығында	%	50
33.2	56-75 аралығында	%	75
33.3	75-тен жоғары	%	100
34. Факультет тарапынан ұйымдастырылған ақылы курстар, қызметтер ұйымдастыру арқылы қаржылық кірістер			
34.1	50 млн. тг. дейін	саны	50
34.2	50- 100 млн.тг. аралығы	саны	75

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ҒЗИ/ҒЗО/ҒӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

34.3	100 млн. т.г. жоғары	саны	10
35.	Инвестиция тарту (гранттық емес, бюджеттік емес инвестициялар: материалдар мен жабдықтар, кабинеттер мен аудиторияларды жарақтандырулар, атаулы аудиториялар және т.б.)	саны	100
36.	Халықаралық симпозиумдар, конференциялар, форумдар ұйымдастыру (оффлайн форматта, шекті мәні 5)	саны	50
37.	«Күміс университеттер» үшін білім беру бағдарламаларын әзірлеу және курстарды ұйымдастыру	Кол-во	75
64 ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТТАРЫ, ҒЗО, ҒӨО ҮШІН ИНДИКАТОРЛАР			
38. Ғылыми дәрежелі ғылыми қызметкерлердің жалпы үлесі			
38.1	60 – қа дейін	%	50
38.2	60-80 аралығы	%	75
38.3	80-100 аралығы	%	100
39. Шетел ғалымдарын ғылыми зерттеулерге тарту (әр ғалым үшін)			
39.1	Оқу жылына, тұрақты жұмыс мерзіміне	Саны	100

6.5 «ОПҚ ЖҰЛДЫЗДЫЛЫҒЫ» КРИТЕРИЙЛЕРІ

40. Марапаттар			
40.1	"Қазақстан Республикасы Мемлекеттік сыйлығының лауреаты"	Саны	100
40.2	Республикалық деңгейдегі мемлекеттік марапаттауға, сыйақыға және т.б. нәтижеге ие болған ОПҚ (үкіметтік, бекітілген ресми тізім бойынша)	Саны	50
40.3	Республикалық деңгейдегі ведомстволық марапаттауға, сыйлықақыға және т.б. нәтижеге ие болған ОПҚ (үкіметтік, бекітілген ресми тізім бойынша)	Саны	30
40.4	Жергілікті марапаттар (грамота, алғыс хат, диплом, шекті мәні 5) - Облыстық - Университеттік	Саны Саны	20 10
41. Ғылым атақ, дәрежелерге ие болу			
41.1	Ғылыми атақ алу: - ҚРҰлттық Ғылым Академиясының академигі - ҚР Ұлттық Ғылым Академиясының Кореспондент-мүшесі - Профессор (ҒЖБССҚК-ВАК) - Доцент (ҒЖБССҚК-ВАК) - Спорт шебері, еңбек сіңірген спорт шебері, құрметті және т.б.)	Саны Саны Саны Саны Саны	100 80 70 70 70
41.2	Ғылыми атақ алу: Университет профессоры Университет доценті	Саны Саны	60 50
41.3	Ғылыми дәреже алу: -Ғылым докторы - PhD	Саны Саны	70 60
42. Ғылыми-инновациялық нәтижелерге ие болу			

Оқытушы, кафедра меңгерушісі, факультет деканы, институт директоры, ФЗИ/ФЗО/ФӨО директорлары кәсіби іс-әрекеттерінің тиімділік көрсеткіштерін (KPI) бағалау Ережесі	ҚЕ 3.33-2023	
---	--------------	--

42.1	Біліктілікті арттыру (диплом, сертификаттар, шекті мәні 5)	саны	10
42.2	Гранттар, шәкіртақылар, сыйлықтар тағайындау	саны	30
42.3	Шетелдік оқу орындарында білім алу	саны	20
42.4	Инновациялық әзірлемелерді коммерцияландыруға қажетті халықаралық стандарттарға сәйкес құжаттарды дайындау үшін министрліктер өткізетін on-line және off-line сессияларына қатысушылар	саны	30
42.5	Гранттық қаржыландыру конкурсына өтінім дайындап қатысқан оқытушыларға: - Жетекшіге - Қатысушыға	Саны Саны	50 30
42.6	Жарияланған жұмыстар саны: 100 немесе одан да көп 80-99 60-79 40-59 20-39	Саны Саны Саны Саны Саны	50 40 30 20 10
43. Кеңес, ұйым, комиссияларға мүшеліктер			
43.1	Сарапшылық кеңестерге, Республикалық оқу-әдістемелік кеңестерге, одақтарға, мемлекеттік комиссияларға және т.б. мүшелік	саны	20
43.2	Диссертациялық кеңестерге мүшелік	саны	50
43.3	Әр түрлі комиссияларға қатысу: - аттестациялық комиссияның хатшысы - апелляциялық комиссиядағы жұмыс - мектеп оқушыларының қалалық, облыстық ғылыми жоба және пәндік олимпиада комиссияларына төрағалық/мүшелік және т.б.	Саны Саны Саны	10 10 10
44. Қосымша жауапкершіліктер жүктеу			
44.1	Кураторлық қызмет: - факультеттің аға кураторы - кафедраның аға кураторы - академиялық топ кураторы	Саны Саны Саны	30 20 10
44.2	Университет, факультет тарапынан кәсіби бағдар жұмысын орындау (бекітілген болжамдық жоспарды орындаған жағдайда, факультет ұсынысы негізінде)	саны	30
44.3	Ішкі аудиторлар, Сапа менеджменті бойынша жауапты тұлғалар, Оқу-Әдістемелік-Ғылым-Тәрбие бағытындағы процестерге мониторинг, бағалау жүргізу жүктелген тұлғалар	саны	20
44.4	Білім беру бағдарламаларына жауапты кафедра оқытушыларына	саны	30
44.5	Прокторлық және басқа да университеттің және факультеттің жауапты тұлға қызметін атқаратын қызметкерлерге	саны	10

7 ҚОСЫМШАЛАР

ҚОСЫМША А

ТАНЫСУ ПАРАҒЫ

[illegible]